

Jos Berghman

Nina Donvil^{7*1}

Jos Berghman (°Aalst 5 juli 1949), professor Sociaal Beleid aan het Centrum voor Sociologisch Onderzoek van de KU Leuven, overleed geheel onverwacht op 10 oktober 2014. Als eerbetoon aan zijn wetenschappelijke en maatschappelijke bijdrage en aan zijn persoon wordt hier een overzicht van zijn loopbaan en visie gegeven.

Berghman begon zijn academische carrière in Antwerpen. Na afronding van zijn studies politieke en sociale wetenschappen aan de KU Leuven werd hij in 1971 de eerste onderzoeker aan het nieuwe Centrum voor Sociaal Beleid (CSB) van de Universiteit Antwerpen. Daar voltooide hij zijn doctoraat over de theorie van de sociale zekerheid en de ontwikkeling van het Belgische pensioensysteem. Na het Centrum een aantal jaren te hebben geleid, verhuisde Berghman naar de Universiteit van Tilburg om daar de vakgroep Sociale Zekerheidswetenschap op te richten. Met het Tilburg Institute for Social Security Research (TISSER) bouwde hij dit studiegebied verder uit. In 1998 verhuisde hij terug naar Leuven als professor Sociaal Beleid aan het Centrum voor Sociologisch Onderzoek (CeSO). Hij bekleedde er ook de Delta Lloyd Life Leerstoel Pensioenbeleid.

Berghman excelleerde in het formuleren van een duidelijke visie en in het overtuigend verspreiden en verdedigen van zijn ideeën. Zo pleitte hij voor een breed perspectief op sociaal beleid in het algemeen en sociale zekerheid in het bijzonder.

Berghman was voorstander van een eerder sociologische dan administratieve definitie van sociale zekerheid, waarin de vraag naar de opportuniteiten voor het verbeteren van de sociale zekerheid van individuen, families en de samenleving centraal staat. De waarde van dit bredere perspectief vormde het centrale thema van zijn inaugurale rede in Tilburg, getiteld 'De onzichtbare sociale zekerheid' (Berghman, 1986). Hij paste deze visie toe in vergelijkende overzichten van nationale beleidsontwikkelingen in hun sociale context alsook in gedetailleerde analyses van microgegevens.

In zijn publicaties en in zijn lespraktijk riep Berghman onderzoekers en beleidsmakers steevast op om meer aandacht te besteden aan preventie (meest recent in Berghman, Debels & Van Hoyweghen, 2013). Aan de hand van inzichten uit de menselijke schadeleer argumenteerde hij dat het voorkomen van sociale problemen verkiesbaar is boven het verzachten van de impact van deze problemen en boven het compenseren van de verliezen.

---

* nina.donvil@soc.kuleuven.be

1 KU Leuven, Centrum voor Sociologisch Onderzoek

In Antwerpen analyseerde Berghman armoede vanuit een sociologisch perspectief, meer bepaald in termen van bestaansonzekerheid. Op basis van panelonderzoek toonde hij het belang aan van een dynamische analyse van de mobiliteitspatronen in en uit armoede. In Tilburg en Leuven bouwde hij hierop verder en toonde hij ook het belang aan van structurele kenmerken, culturele factoren en beleidsvormingsprocessen voor de ontwikkeling van socialezekerheidssystemen en verzorgingsstaten. Zijn inclusieve benadering, die niet alleen op economische maar ook op sociale zekerheid was gericht, omvatte zowel bismarckiaanse als beveridgiaanse doelstellingen. Hij benadrukte namelijk steeds het belang van gelijke aandacht voor enerzijds het behoud van levensstandaard en anderzijds een adequate minimumbescherming.

Verder droeg Berghman in belangrijke mate bij aan de oprichting van drie succesvolle internationale opleidingen: het ERASMUS-programma (later TEMPUS) over Sociale Zekerheid in Europa dat hij oprichtte en uitbouwde met professor Danny Pieters en zijn collega's van het European Institute of Social Security (EISS); de Master in European Social Policy Analysis (MESPA) met professor Graham Room in Bath en professor Seamus O'Conneide in Maynooth; en de internationale Master of Science in Social Policy Analysis (IMPALLA) met zijn collega's in Luxemburg, Tilburg en Nancy. Berghman verstond de kunst deze opleidingen met zijn eigen onderzoeksnetwerk te vervlechten tot internationale consortia voor docenten en studenten.

Berghman vervulde tevens een inspirerende en verbindende rol in de bredere gemeenschap. Zo was hij voorzitter en raadgever van verschillende EU-comités en van een aantal andere Europese comités en werkgroepen rond sociaal beleid en sociale zekerheid in het bijzonder en heeft hij vijftien jaar lang als voorzitter van het European Institute of Social Security (EISS) voor een hechtere band tussen juristen en sociale wetenschappers gezorgd.

Jos Berghman was een toegewijd Europeaan en zijn wetenschappelijke en praktische bijdragen aan internationale en nationale discussies over sociaal beleid zullen erg gemist worden. Berghmans overtuigingskracht werd versterkt door zijn hartelijke stijl en gretigheid om in discussie te treden, om anderen te betrekken en om argumenten naar voor te brengen. Deze kwaliteiten kwamen ook duidelijk naar voor in zijn lespraktijk.

Op vrijdag 10 oktober 2014 hadden de vrienden en collega's van Jos Berghman verwacht een namiddag en avond in Leuven door te brengen om zijn professionele bijdrage en emeritaat te vieren. Het droevige nieuws dat hij diezelfde ochtend vroeg was overleden kwam dan ook als een schok. Op verzoek van zijn familie werd een verkorte ceremonie gehouden in de oude universiteitshallen. Zijn collega professor Wim van Oorschot overhandigde Corinne De Vocht, zijn echtgenote, het *Liber Amicorum* dat ter ere van zijn emeritaat was samengesteld (Van Oorschot, Peeters & Boos, 2014). Zijn kinderen, Liselore en Michaël, lazen de afscheidsrede die hun vader had voorbereid voor deze gelegenheid (Berghman, 2014). De viering en de daaropvolgende receptie ontroerden iedereen diep, aangezien de aanwezigen deel uitmaakten van wat een ongeplande herdenkingsviering was geworden. Wie de sfeer die dag heeft kunnen ervaren, zal beamen met welke warme bewondering de vrienden en collega's van Jos

Berghman hem genegen waren. Jos Berghman was een opmerkelijk academicus en een zeer goed man.

Bibliografie

- Berghman, J. (1986). *De Onzichtbare Sociale Zekerheid*. Deventer: Kluwer. Voor het eerst in het Engels vertaald in Berghman, J. (2014). The Invisible Social Security. In W. van Oorschot, H. Peeters & K. Boos (Eds.), *Invisible Social Security Revisited. Essays in Honour of Jos Berghman* (pp. 23-46). Tiel: Lannoo Campus.
- Berghman, J. (2014). *Social Policy Revisited. Valedictory Address*. Tiel: Lannoo Campus.
- Berghman, J., Debels, A. & Van Hoyweghen, I. (2013). Prevention. The Cases of Social Security and Healthcare. In B. Greve (Ed.), *The Routledge Handbook of the Welfare State* (pp. 47-58). Abingdon/New York: Routledge.
- Van Oorschot, W., Peeters, H. & Boos, K. (Eds.) (2014). *Invisible Social Security Revisited. Essays in Honour of Jos Berghman*. Tiel: Lannoo Campus.